

Razvoj poduzetništva u Virovitičko-podravskoj županiji

Prister Obrovac, Marina

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Tourism and Rural Development in Pozega / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet turizma i ruralnog razvoja u Požegi**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:277:499449>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-21**

Repository / Repozitorij:

[FTRR Repository - Repository of Faculty Tourism and Rural Development Pozega](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA U POŽEGI**

MARINA PRISTER OBROVAC, 0253017684

**RAZVOJ PODUZETNIŠTVA U VIROVITIČKO –
PODRAVSKOJ ŽUPANIJI**

ZAVRŠNI RAD

Požega, 2024. godine

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA U POŽEGI**

PRIJEDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ TRGOVINA

**RAZVOJ PODUZETNIŠTVA U VIROVITIČKO –
PODRAVSKOJ ŽUPANIJI**

ZAVRŠNI RAD

IZ KOLEGIJA POČELA EKONOMIJE

MENTOR: doc. dr. sc. Katarina Štavlić

STUDENT: Marina Prister Obrovac

JMBAG studenta: 0253017684

Požega, 2024. godine

SAŽETAK

Predmet proučavanja ovog završnog rada je razvoj poduzetništva u Virovitičko-podravskoj županiji u Republici Hrvatskoj. U radu su pojašnjeni pojmovi poduzetništva i poduzetnika, vrsta poduzetnika, poduzetničkih karakteristika i uvjeta razvoja poduzetništva. Opisan je i razvoj poduzetništva u Republici Hrvatskoj i Virovitičko-podravskoj županiji, što je ujedno bio i cilj ovog završnog rada. Uz navedeno, objašnjena je uloga potpornih institucija u razvoju poduzetništva, te na praktičnom primjeru poslovnog subjekta opisani potencijali i mogućnosti razvoja poduzetništva na određenom području. Analizom jedne od uspješnijih Virovitičkih tvrtki dolazi se do spoznaje kako kroz suradnju sa određenim institucijama za poticanje poduzetništva u Virovitičko – podravskoj županiji poduzetnik može ostvariti svoje planove i proširiti svoj posao uz različite vrste mjera, poticaja i fondove.

Ključne riječi: poduzetništvo, poduzetničke potporne institucije, poduzetnička infrastruktura, Virovitičko – podavska županija

SUMMARY

The subject of this theme is the development of entrepreneurship in the Virovitica – podravina county in the Republic of Croatia. The paper explains the concepts of entrepreneur, entrepreneurship, types of entrepreneurs, entrepreneurial characteristics and conditions for the development of entrepreneurship. It is describe development in the Republic of Croatia: Virovitica – podravina county, which is also the goal of this final thesis. In addition to the above, the role of supporting institutions in the development of entrepreneurship is explained, and the potential opportunities for the development of entrepreneurship in a certain area are described on a practical example of a business entity. An analysis of one of the successful Virovitica companies leads to the realizations that through cooperation with certain institutions for encouraging entrepreneurship in the Virovitica – podravina county, an entrepreneur can realize his plans and expand his business with various types of measures, incentive funds.

Keywords: entrepreneurship, entrepreneurial support institutions, entrepreneurial infrastructure, Virovitica – podravina county

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj istraživanja.....	2
1.2. Metodologija istraživanja.....	2
2. POJMOVNO ODREĐENJE PODUZETNIKA I PODUZETNIŠTVA.....	3
2.1. Povijesni razvoj poduzetništva.....	3
2.2. Poduzetnik i vrste poduzetnika	5
2.3. Uvjeti razvoja poduzetništva.....	9
3. RAZVOJ PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ	11
3.1. Razvoj poduzetništva u Republici Hrvatskoj kroz povijest	11
3.2. Uloga poduzetničkih potpornih institucija u razvoju poduzetništva.....	11
3.3. Početak poticanja poduzetništva u Republici Hrvatskoj.....	16
3.4. Poduzetništvo u Republici Hrvatskoj – u brojkama.....	17
4. ANALIZA RAZVOJA PODUZETNIŠTVA U VIROVITIČKO – PODRAVSKOJ ŽUPANIJI.....	18
4.1. Poticanje poduzetništva u Virovitičko – podravskoj županiji.....	19
4.2. Primjer analize razvoja poduzetništva na tvrtki Brana d.o.o.....	21
5. ZAKLJUČAK.....	27
6. LITERATURA	28
Popis tablica.....	30
Popis slika.....	31

1. UVOD

Poduzetništvo je proces unutar kojeg pojedinac koristi svoja znanja, vještine i sposobnosti, ulažući svoja sredstva, financijska, materijalna te znanje, u svrhu ostvarivanja nekog cilja kojeg si je pojedinac zadao. Poduzetništvo postoji od kada postoji i sam čovjek. Pojavilo se je kroz robnu razmjenu, a sa prolaskom vremena počinje se razvijati i dobivati na važnosti. Poduzetnik je svaka ona osoba koja smišlja i organizira poduzetničke pothvate, spremno preuzima rizik mogućeg neuspjeha i ostvaruje ga unatoč svemu. Osoba koja želi postati poduzetnik ima određene razloge zbog kojih to želi. Mogli bismo navesti financijsku neovisnost i mogućnost veće zarade kao prvi razlog za pokretanje vlastitog posla, dokazivanje, rad sa fleksibilnim radnim vremenom, razne porezne ili poticajne olakšice i slično. Osoba koja želi postati poduzetnik mora naporno raditi prije nego stekne određene benefite vlastitog poduzetništva. Mora znati prihvatiti rizik, biti inovativan i hrabar, usmjeren prema cilju i točno znati što želi ili ne želi te ostati odgovoran. Ipak, ne može svatko postati poduzetnikom. Mora imati osnovna ekonomska znanja kao što su poduzetništvo, mikroekonomika, makroekonomika, marketing i menadžment. Način stjecanja tih znanja je različit. Pojedinci vole stjecati znanje diplomom, dok ima onih koji svoje znanje stječu učenjem od sebi sličnih, fokusirani na rješavanje problema. U današnje vrijeme postoji raznoliko poticanje poduzetništva od strane države, Europske unije i raznih potpornih institucija. U ovom radu fokus je na Virovitičko – podravskoj županiji koja dodjeljuje bespovratne potpore male vrijednosti za poticanje razvoja poduzetništva za projekte mikro i malog poduzetništva. Cilj tih potpora je poticanje poduzetništva i obrtništva u toj županiji, očuvanje postojećih i stvaranje novih radnih mjesta, povećanje broja zaposlenih, stvaranje povoljnog gospodarskog okruženja. Virovitičko – podravska županija također provodi program poboljšanog kreditiranja poduzetništva i obrta. Osigurala je financijska sredstva za subvenciju kamate na poduzetničke kredite sa Hrvatskom bankom za obnovu i razvitak, subvencionira troškove korištenja poslovnog prostora u poduzetničkim inkubatorima te u suradnji sa Hrvatskom obrtničkom komorom dijeli bespovratne potpore tradicijskim obrtima. Primjeri poduzetničkog djelovanja u smjeru jačanja poduzetništva bit će pojašnjeni na primjeru Virovitičko – podravske županije.

1.1. Predmet i cilj istraživanja

Predmet proučavanja ovog završnog rada je razvoj poduzetništva u Virovitičko-podravskoj županiji u Republici Hrvatskoj. Svrha ovog završnog rada je uz pojašnjavanje pojmova poduzetništva i poduzetnika, vrsta poduzetnika, poduzetničkih karakteristika i uvjeta razvoja poduzetništva, opisati razvoj poduzetništva na odabranom području. Cilj završnog rada je opisati razvoj poduzetništva u Republici Hrvatskoj i Virovitičko – podravskoj županiji, te objasniti koja je uloga potpornih institucija u razvoju poduzetništva.

1.2. Metodologija istraživanja

Ovaj završni rad se temelji na dva dijela. Prvi dio je teorijski dio u kojem ćemo saznati značenje poduzetništva i poduzetnika, te njihov razvitak kroz povijest pa sve do danas. Drugi dio se sastoji od praktičnog dijela u kojem će se kroz primjer tvrtke koja je primjer dobrog poslovanja u Virovitičko – podravskoj županiji saznati koje poticajne mjere poduzetnik može iskoristiti i na koji način svoju proizvodnju i posao može unaprijediti i postaviti na veću razinu.

2. POJMOVNO ODREĐENJE PODUZETNIKA I PODUZETNIŠTVA

2.1. Povijesni razvoj poduzetništva

Poduzetništvo se može definirati kao proces potican inicijativom koja u sebi nudi inovativnost i nikada se ne miri s postojećim znanjem. Iz toga se stvaraju nove ideje i rađaju promjene. U objašnjavanju pojma osim svega navedenog treba uzeti u obzir i inovacije, rad, rizik, maštovitost, znanje, obrazovanje, planiranje, procjenu, predviđanje, motiv, moral, energiju i smjelost. Sve ove karakteristike određuju društvenu dimenziju poduzetništva koja rezultira društvenim napretkom (Škrtić, 2006: 2).

Poduzetništvo je kompletan proces kreiranja neke nove vrijednosti pri čemu je potrebno uložiti vrijeme i napor uz pretpostavku financijskog, fizičkog, socijalnog rizika, očekujući za rezultat profit kao nagradu i osobno zadovoljstvo. Ono je skup više međusobno povezanih funkcija usmjerenih na pokretanje novih poslovnih inicijativa s ciljem očekivanja iznadprosječnih prihoda. Poduzetništvo nije sposobnost pojedinca, poduzetništvo se nalazi u svim ljudima, samo je pitanje koliko i na koji način će ga osloboditi jer ono postoji od kada postoji i čovjek te je prepoznat već u rano doba u babilonskoj, egipatskoj, arapskoj i kineskoj kulturi gdje s vremenom kreće jačati robna i novčana razmjena. Može se vidjeti kako se je poduzetništvo razvijalo kroz povijest u svim epohama, samo uz drugačija pravila koja su određivala određena povijesna razdoblja.

Pojam poduzetništvo, počinje dolaziti do izražaja između 12. i 13. stoljeća kroz trgovinu, kreditne i mjenjačke poslove, brodarstvo, razbojništvo i gusarstvo. Krajem 14. stoljeća pojavljuju se udruženja koja su imala najbližnje karakteristike današnjim trgovačkim društvima. Temeljila su se na obiteljskoj tradiciji te su se formirali na maksimalno 5 godina, a bavili su se uglavnom izvozničko – trgovačkim poslovima te bila utemeljena na imovinsko – pravnim zaduženjima i raspodjeli među članovima.

U 15. stoljeću se počinju formirati poduzeća slična današnjima, gdje je razdvojena privredna aktivnost i poslovna imovina poduzetnika od njegove privatne imovine. Takva poduzeća su poslovala pod svojim imenima te su se mogla kupovati i prodavati.

U 17. stoljeću poduzetništvo doživljava procvat te raste značenje međunarodne i prekoceanske trgovine, a u 18. stoljeću se događa odvajanje bankarstva i specijalizacija u trgovini.

S pojavom industrijske revolucije i početkom masovne proizvodnje, točnije na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće krenuti će opadati uloga poduzetništva te će se krenuti s rastom i razvojem velikih industrijskih korporacija.

Krajem 20. stoljeća poduzetništvo ponovno dobiva na važnosti i postaje temeljna gospodarska djelatnost. U tom periodu intenzivno se razvija kompjutorska industrija (Microsoft, Apple), masmedji (CNN), franšizing (McDonald's), glazbeno – zabavni sadržaji (Moria – Sony). Stvara se velik broj novih poduzeća u svim dijelovima svijeta.

Početak 21. stoljeća informatizacija i internetizacija omogućile su i malim poduzećima izvoz na globalno tržište te se potražnja kupca seli od proizvoda priznatih proizvođača prema proizvodima koji nisu brendovi.

Kroz stoljeća pa sve do danas nije se moglo predvidjeti na koji način će se poduzetništvo razvijati. Svako stoljeće je nosilo svoje prednosti i nedostatke u stvaranju savršenog poduzetništva. Kroz godine se vidi da je skoro pa nemoguće učiniti poduzetništvo koje savršeno funkcionira. Potrebno ga je stalno nadograđivati, osmišljavati, truditi se i pružiti svijetu nešto novo, poboljšano i učinkovitije nego prethodno. Poduzetništvo budućnosti ne bi se trebalo sastojati od nečega što je već viđeno, trebalo bi se temeljiti na nečemu novom i drugačijem. Svaki period razvoja poduzetništva i društva temeljio se je na određenom stadiju razvoja – agrarno društvo je počivalo na temelju snage poljoprivrednika, industrijsko društvo na energiji, tako da možemo reći da postindustrijsko društvo se temelji na onomu što je već i krenulo kao ponuda poduzetništva budućnosti, a to su usluge i informacije. Poduzetnici novog doba trebaju biti oboružani znanjem, svjesno ulaziti i informirati se o onom što rade, moraju znati uskladiti svoje talente i prihvatiti kaos današnjeg života. Moraju prihvatiti da nema savršenstva ni zlatnog doba, izbjeći dogme, dobro promatrati i oslušivati tržište te u pravom trenutku plasirati sebe i svoju ideju današnjem društvu. U današnjem društvu uspijevaju individualni inovatori spremni na kršenje i stvaranje novih pravila. Odvažni i hrabri poduzetnici postaju temelj današnjeg poduzetništva, a sve više managera srednje razine počinje otvarati svoja poduzeća i nuditi usluge kako drugima, tako i svojim bivšim poslodavcima. Njihove usluge tako postaju kvalitetnije i vrijednije njihovim kupcima nego kada su radili za birokratizirane kompanije. Mnoge velike kompanije spremne su pružiti financijsku potporu svojim zaposlenicima koji

imaju najveće šanse za realiziranje ideje o novom proizvodu ili usluzi i žele tu ideju uz svjesno preuzimanje rizika pretočiti u stvarnost. Poduzetnik u današnjem vremenu je pametan, znatiželjan, nemiran duh koji je svjestan svojih prednosti i nedostataka i kao takav ulazi u svijet poduzetništva bez imalo straha. Svjestan je nepredvidivosti, rizičnosti i kaotičnosti pa čak i neuspjeha, no i dalje je uporan i željan plasirati svoju ideju svijetu i kao takav će uz poneki pad ipak postići onu razinu uspješnosti koju si je zacrtao, jer upornost, želja za općim i financijskim uspjehom mu je najbitnija od svega.

2.2. Poduzetnik i vrste poduzetnika

Poduzetnik je vođa koji zajedno sa svojim timom provodi proces ili ideju od početka do realizacije. Poduzetnik se susreće s različitim zaprekama i otporima prihvaćanju novih ideja te mu je potrebna sposobnost pronalazačenja inovativnih ideja. Poduzetnik je osoba koja je poslovno kreativna, inovativna i proaktivna, sposobna brzo uočavati nastale poslovne prilike te sposobna pronaći nove tehnologije, resurse, suradnike i mjesto na tržištu kako bi mogao uspješno realizirati poslovnu zamisao. Osim navedenih karakteristika, poduzetnik mora biti i dobar lider. On mora optimalno rasporediti poslovne zadatke na svoje zaposlenike, mora motivirati i adekvatno nagrađivati (Bolfek i Sigurnjak, 2011: 24).

Poduzetnik stvara biznis koji je zamislio ili proizvod koji je odlučio proizvesti, upravlja svojim resursima koji su mu dostupni i preuzima rizik radi ostvarenja profita. Prilikom ostvarivanja biznisa ili određenog proizvoda, poduzetnik mora imati zamišljen planski pristup zasnovan na konceptu i tehnikama strateškog menadžmenta kako bi uspio u poslovnom svijetu. Njegov proizvod ili zamisao ne mora biti nešto novo i drugačije, ali mora imati vrijednost koju dodaje on sam.

Osnovne karakteristike poduzetnika:

- preuzima rizik,
- začetnik je inovativne ideje,
- posjeduje cijelo ili većinu poduzeća,
- mala pogreška može značiti neuspjeh,
- ranjivost na vanjske utjecaje,
- neovisnost,

- fleksibilnost poslovne politike,
- brzo donošenje odluka,
- mali broj ljudi s kojima se mogu izmjenjivati informacije (Moriss, Kuratko i Covin, 2008: 36).

U poslovnom svijetu će uspjeti osobe koje kao poduzetnici imaju određene karakteristične osobine uspješnog poduzetnika. Poduzetnik mora biti *inovativna* osoba koja je spremna u svakom trenu predstaviti svoje nove ideje, proizvod, uslugu ili proces unapređenjem, otkrićima ili intervencijom. Biti inovativan je hrabra osobina poduzetnika kojom on poznate stvari radi na neočekivan način, ulazi u koštac sa nepoznatim, nudi rješenja i slično.

Također, kao poduzetnik, mora shvatiti da je u svakom novom poduzeću pratilac rizik. Osoba koja ulazi u određeni posao ne može odmah na početku znati da li će njegovo poduzeće uspjeti, stoga mora *razumno preuzeti rizik*.

Postoje četiri područja rizika koja su prijetnja svakom poduzetniku, to su:

Financijski rizik - uvijek je prisutan. Većina poduzetnika ulaže cijelu svoju životnu uštedevinu i garantiraju imovinom koju posjeduju banci.

Rizik karijere – postoji mogućnost kako nakon neuspješnog poslovanja, poduzetnik ne može pronaći novi posao.

Obiteljski rizik - cijela obitelj može „patiti“ zbog propasti posla, što može dovesti do emocionalnog stresa ili kraha obitelji.

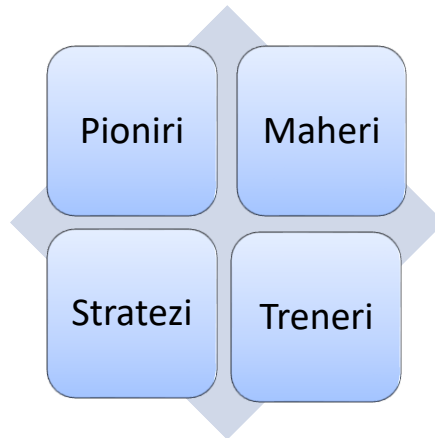
Fizički rizik – poduzetnik se može poistovjetiti sa propasti posla te isto tako se dovesti i do osobnog sloma.

Stoga, prilikom ulaska u posao, poduzetnici trebaju biti *samouvjereni* te vjerovati u sebe i svoje znanje i ideje. Da bi postigli svoje ciljeve moraju biti *uporni*. Njihova upornost se ne manifestira samo u dužini radnog dana, već i u inzistiranju na postignuću. Upornost najviše dolazi do izražaja prvih 5 godina.

Da bi bio uspješan, poduzetnik mora sebi *postavljati ciljeve* kojima stremi. Njegov ostvareni cilj predstavlja temelj za nove, više ciljeve. U ostvarenju svog poslovnog cilja poduzetnik mora osjećati punu *odgovornost*, ali i priznanje za postignuće.

Iako postoji mnogo podjela poduzetnika s obzirom na kriterije, jedna od bitnijih podjela je prema fazi poduzeća.

Slika 1. Vrste poduzetnika prema fazi razvoja poduzeća

Izvor: prilagođeno prema Sikavica i Novak (1999: 678)

Pioniri su osnivači malog poduzeća. Pojavljuju se u izgradnji poduzeća te se posvećuju samo njemu. Nastoje ostvariti svoju ideju pod svaku cijenu.

Maheri se pojavljuju u fazi rasta poduzeća. Oni su dobro organizirani i uspješno vode poduzeće. Previše su zaokupljeni tekućim poslovima te zbog toga se događa nedostatak vizije, ideje i inovacije.

Stratezi su usmjereni na strateško odlučivanje dok donošenje poslovnih odluka prepuštaju voditeljima poslovnih jedinica. Vrlo su angažirani i željni uspjeha u fazi diferencijacije proizvoda.

Treneri imaju liderske karakteristike. Komuniciraju sa svojim zaposlenicima, motiviraju ih, slušaju savjete ili primjedbe te na osnovi toga koordiniraju svoje poduzeće (Sikavica i Novak, 1999: 679).

Slika 2. Tipovi poduzetnika

Izvor: prilagođeno prema Škrtić i Mikić (2011: 66)

Idealisti. U kategoriju idealista ubrajamo oko 24% poduzetnika. Razlog ulaska u svijet poduzetnika navode sjajnu poslovnu ideju ili rad na nečemu posebnom. Njihovo poslovanje najviše ovisi o računalu. Pri donošenju odluka o kupnji, idealisti se usredotočuju na cijenu i preferiraju stvaranje odnosa s provjerenim i pouzdanim dobavljačima.

Optimizatori. Čine 21% poduzetnika. Oni uživaju u slobodi i fleksibilnosti te ne žele raditi za nekog drugog. Usredotočuju se na profit, ne na prihod, vješti su u financijskim pitanjima i rabe tehnologiju u svrhu smanjenja troškova i povećanja produktivnosti. Uspješno balansiraju između obiteljskog i poslovnog života.

Radnici. Čine oko 20% poduzetničke populacije. Vole svoj posao i ulažu napor u svrhu ostvarivanja zacrtanih ciljeva. Orijevirani su na detalje i rast poduzeća. Agresivni su financijski, nadziru poslovanje svog poduzeća te posjeduju dugoročne poslovne planove kojih se i drže.

Žongleri. Čine oko 20% poduzetnika. Zaokupljeni su upravljanjem poslovanja. Često sve poslove obavljaju sami, u svrhu osiguravanja visokih standarda. Obavljaju više poslova u isto vrijeme te nemaju vremena za obavljanje svih poslova. Prihvaćaju nove tehnologije te su u potrazi za novim načinima unapređenja poslovanja.

Održavatelji. Čine ih 15% poduzetnika te su oni najmanja grupa. Svoje poduzeće stječu kupnjom ili naslijeđem. Najkontroverznija su grupa poduzetnika i ne teže postizanju značajnih stopa rasta te su zadovoljni i statusom quo (Škrtić i Mikić, 2011: 66).

2.3. Uvjeti razvoja poduzetništva

Temeljni uvjeti razvoja poduzetništva mogu se podijeliti na *opće* i *posebne* uvjete razvoja poduzetništva. *Opće uvjete poduzetništva* čine ekonomski, socijalni i politički činitelji koji omogućuju razvoj poduzetništva. Pod tim uvjetima smatra se razvijenost tržišne institucije, pravne države i civilnog društva. Tržišne institucije su obilježje svakog društva gdje je uređivanje odnosa između ponude i potražnje koja se odnosi na tri najvažnija segmenta tržišta: tržište proizvoda i usluga, tržište kapitala i tržište radne snage. Bez ta tri segmenta ne bi postojao ni razvoj poduzetništva. No odlučujući uvjet razvoja poduzetništva pronalazi se u slobodi funkcioniranja tržišta.

Poduzetnik prije upuštanja u posao mora biti siguran u pogledu legalnosti svog vlasništva i poslovanja. Stoga država mora odigrati bitnu ulogu i zakonski urediti sva bitna pitanja koja se odnose na osnivanje i poslovanje poduzeća. Također mora zaštititi i interese sudionika u poslovanju. Doneseni zakoni bi se trebali poštivati kako ne bi nastao kaos u poslovanju i kako ne bi došlo do negativnog utjecaja na poduzetnike prilikom osnivanja poduzeća. Bez civilnog društva ne bih postojala pravna država i razvijene tržišne institucije, jer bez različitosti pojedinca, slobode, pluralizma i raznolikosti interesa ni pravna država, a ni tržišne institucije ne bi imale previše smisla.

Posebne uvjete poduzetništva čine ekonomska razvijenost i tržišna konjunktura, razvijenost poduzetničke infrastrukture, stanje uže sredine poduzetnika i zakonski uvjeti osnivanja poduzeća. Sva četiri uvjeta posebnog razvoja poduzetništva garantiraju uspješan razvoj poduzetništva i njegov rast i napredovanje. Ekonomski razvijena sredina stvara veću potražnju te mnoštvo poduzeća iz različitih područja i grana pokušava zadovoljiti rastuću potražnju. To dolazi do izražaja kod rasta obujma proizvodnje i drugih djelatnosti. Također, kod razvoja poduzetništva jako je bitan i razvoj infrastrukture. U određenim djelatnostima potrebna je razvijena infrastruktura kako bi potpomagala rad i razvoj. Npr. djelatnosti koje se bave prijenosom energije, potrebna je razvijena infrastruktura distribucije energije svih vrsta. Ili djelatnosti koje se bave prijenosom novca, potrebno je da je razvijen dio djelatnosti vezan uz banke, štedionice i slično. Od službi značajnih za razvoj poduzetništva posebno se ističu obrazovne institucije, servisne službe kao računovodstveni servisi, marketing agencije, službe za obradu podataka i slično, dok je osnivačka infrastruktura od posebnog značenja za razvoj poduzetništva pa joj svaka zemlja koja želi stvoriti uvjete za brzi razvoj poduzetništva poklanja veliku pozornost.

Infrastruktura obuhvaća:

- Obrazovanje osnivača (bolje obrazovanje smanjuje neizvjesnost i rizike osnivanja poduzeća. Razlikujemo dva vida obrazovanja: obrazovanje u struci i obrazovanje za vođenje poduzeća).
- Osnivačka savjetovanja (obučavanje se koncentrira na pitanja i probleme koji se odnose na osnivanje poduzeća. Pozornost se posvećuje mogućnostima koje se pružaju osnivanju poduzeća, troškovima osnivanja, problemima lokacije i mogućnostima financiranja osnivanja dotičnog poduzeća).
- Inkubacijski centri (sudjeluju u osiguranju prostora, servisa i menadžerske pomoći pri osnivanju novog poduzeća. To su obrtnički centri, industrijski centri, tehnološki centri, istraživački parkovi, slobodne zone poduzeća i tehnološki gradovi).
- Osnivački kapital (bitno je osigurati postojanje institucija za posredovanje u pribavljanju osnivačkog kapitala, smanjenje rizika i smanjenje troškova osnivanja poduzeća).
- Osnivačka istraživanja (izgrađenost osnivačke infrastrukture i direktno potpomaganje osnivanja).

Stanje uže sredine se odnosi na obitelj poduzetnika i njihovu spremnost da ga podrži u njegovim idejama te da budu moralna potpora i spremni na mnogo rada, zalaganja, napora, odricanja i rizika. Uz stanje uže sredine i *zakonski propisi* postavljaju određene uvjete u pogledu osnivanja poduzeća, a oni se odnose na visinu početnog uloga, zaposlene koji će obavljati određene poslove, prostor gdje će se obavljati djelatnost, higijensko - tehničke uvjete, zaštitu okoline i slično. Svi ovi uvjeti su izrazito važni za osnivanje novog i za poslovanje osnovanog poduzeća.

Poduzetničko društvo iskazuje se porastom proizvodnje, porastom ukupnog proizvoda i profita, porastom broja zaposlenih. Najvažnije određenje poduzetničkog gospodarstva je upravo u njegovoj brznoj i radikalnoj promjeni strukture poslovanja, strukture potražnje, strukture ponude i porastu životnog standarda. Osnovno uporište navedenih promjena je upravo inovativno poduzetništvo, čiji je nositelj uspješan poduzetnik. Razvoj suvremene infrastrukture (prijenos energije, promet i veze), uvođenje automatike i robotike, fleksibilnih tehnologija, usavršavanje marketinga, naročito daljnjom segmentacijom tržišta, promjene u strukturi i ponašanju potrošača i slično, reflektiraju se na konfiguraciju današnjeg svjetskog poduzetništva (Buble i Kružić, 2006: 22).

3. RAZVOJ PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1. Razvoj poduzetništva u Republici Hrvatskoj kroz povijest

Nakon pobjedonosnog obrambenog rata, osamostaljena Republika Hrvatska počinje sa stvaranjem suvremenog gospodarstva koje je praćeno izgradnjom nove države, nove valute te stvaranjem tržišnog gospodarstva. Ne baš transparentno i uspješno provedena pretvorba društvenih poduzeća i njihova daljnja privatizacija, koje su često prouzročili brojne likvidacije i stečajevе poduzeća, potpomogla je deindustrijalizaciju gospodarstva i redukciju brojnih radnih mjesta. U procesu tranzicije hrvatskog gospodarstva nestali su brojni ekonomski subjekti, naročito velika poduzeća, koji su bili nositelji razvoja, generatori primjene novih tehnologija, čimbenici povezivanja gospodarstva u zajedničkom nastupu u izvozu i kreatori novog zapošljavanja (Buble i Kružić, 2006: 168).

Unatoč lošim prognozama i teškim uvjetima u državi, poduzetnici uspijevaju osnivati nova trgovačka društva, obrte, zadruge te obavljanje djelatnosti slobodnih profesija. Time znatno pridonose razvoju gospodarstva, potiču zapošljavanja, realiziraju nove projekte te primjenjuju nova znanja. Posebno se ističe porast obrtnika i slobodnih zanimanja te je u tim djelatnostima najviše zaposlenih osoba. Raspadom velikih i srednje velikih poduzeća nakon rata počinju zamjenjivati mala i srednje velika poduzeća koja dobivaju obilježja pokretača rasta hrvatske ekonomije.

3.2. Uloga poduzetničkih potpornih institucija u razvoju poduzetništva

U Republici Hrvatskoj, na nacionalnoj razini, može se podijeliti institucionalni okvir za podršku poduzetnicima i sektoru malog gospodarstva na sljedeći način:

- Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva (predstavlja centralnu instituciju u Republici Hrvatskoj zaduženu za provedbu programa Vlade na području poduzetništva i malog gospodarstva. Izravno potiču poduzetnike i jedinice lokalne samouprave putem osiguranja sredstava za programe kreditiranja poduzetništva i potpora za razvoj poduzetničkih centara, inkubatora i poslovnih zona).

- Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (temeljni zadaci agencije su poticanje osnivanja i razvoja subjekata malog gospodarstva, poticanje ulaganja u malo gospodarstvo, najviše provedbom financijskih poticajnih mjera – odobravanje jamstva za kredite od poslovnih banaka, financijske potpore za smanjivanje troškova kredita, subvencioniranje kamata po kreditu i slično).
- Hrvatska banka za obnovu i razvitak (uključena je u programe kreditiranja za poduzetnika početnika te organiziranjem raznih seminara za početnike).
- Fond za razvoj i zapošljavanje (putem Fonda može se ostvariti kreditiranje, subvencioniranje i potpora poduzetnicima za razvoj programa: koji su orijentirani na izvoz, temelje se na tržišnoj konkurentnosti, omogućavanju zapošljavanje, uvode nove proizvode, tehnologije, orijentirani su na domaće resurse i slično).
- Fond za regionalni razvoj (kroz razvoj gospodarstva i infrastrukture želi se postići jednak regionalni razvoj stoga se provode razni poticajni programi za slabo naseljena područja, područja od posebne državne skrbi i ostala ugrožena područja).
- Hrvatski zavod za zapošljavanje (pomaže poduzetnicima kao posrednik pri traženju djelatnika, za vrijeme nezaposlenosti osobi pruža materijalno osiguranje, nezaposlenima pruža mogućnost izobrazbe te provodi razne programe kojima želi potaknuti zapošljavanje).
- Hrvatska gospodarska komora (provodi programe povezivanja, informiranja i pružanja stručne pomoći poduzetnicima, te se pojavljuje kao nositelj i suradnik provedbe tih mjera. Nudi cijeli niz usluga, od poslovnih informacija o tvrtkama, propisima i zakonima do poslovnog obrazovanja, usavršavanja, unapređenja kvalitete i zaštite okoliša).
- Hrvatska obrtnička komora (je zastupnik obrtnika te vrši promociju obrtnika i pomoći obrtnicima, obrazovne aktivnosti te ih potiče na međunarodnim sajmovima, surađuje s nositeljima ekonomske politike u donošenju propisa i kreiranju mjera za obrtnike).
- Hrvatski savez zadruga (ima za cilj unaprjeđenje zadruga i zadružnih saveza te stvaranju poticajnih mjera za razvoj istih).
- Hrvatska udruga poslodavaca (štiti i promiče prava i interesa poslodavaca i poduzetnika. Djeluje kao dobrovoljna i neprofitna udruga).

Tablica 1. Institucionalni nositelji aktivnosti razvoja poduzetništva i malog gospodarstva u Hrvatskoj

Razina Republike Hrvatske	Razina Općine / Grada / Županije
<p>Sabor RH Vlada RH Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva</p> <p>(u suradnji naročito s:)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ministarstvom financija ➤ Ministarstvom mora, turizma, prometa i razvitka ➤ Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa ➤ Ministarstvom zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva ➤ Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva ➤ Ministarstvom za europske integracije 	<p>Jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Državni uredi za gospodarstvo (u županijama) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Županijski uredi za gospodarstvo ▪ Uredi/sluzbe za razvoj poduzetništva i malog gospodarstva (u općinama/gradovima)
Vladine agencije, fondovi i institucije	Poduzetnička infrastruktura
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hrvatska agencija za malo gospodarstvo ➤ Hrvatska banka za obnovu i razvitak <ul style="list-style-type: none"> ➤ Fond za razvoj i zapošljavanje ➤ Fond za regionalni razvoj ➤ Hrvatski zavod za zapošljavanje ➤ Hrvatski fond za privatizaciju ➤ Državni ured za upravljanje imovinom 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Poduzetnički centri ➤ Poduzetnički inkubatori ➤ Tehnološki centri ➤ Tehnološki parkovi ➤ Inovacijski centri ➤ Zone malog gospodarstva ➤ Ostale institucije za razvoj poduzetništva
Komore, savezi i udruge	Financijske institucije
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hrvatska gospodarska komora ➤ Hrvatska obrtnička komora ➤ Hrvatski savez zadruga ➤ Hrvatska udruga poslodavaca 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Poslovne banke <ul style="list-style-type: none"> ➤ Štedionice ➤ Štedno – kreditne zadruge ➤ Investicijski fondovi ➤ Fondovi rizičnog kapitala <p>Razni neinstitucionalni ulagači</p>

Izvor: Buble i Kružić, 2006

Pod pojmom poduzetničke infrastrukture prema dostupnim informacijama iz Zakona Republike Hrvatske (Zakon.hr, 2021, url) može se definirati ukupnost svih prostorno specifičnih oblika događanja poduzetničkih aktivnosti nastalih kao rezultat promišljenog, organiziranog i kvalitetno smišljenog prostorno razvojnog koncepta od strane jedinica lokalne i regionalne samouprave, odnosno Republike Hrvatske.

U Republici Hrvatskoj poduzetnička infrastruktura obuhvaća:

- Poduzetničke centre
- Poduzetničke inkubatore
- Tehnološke centre
- Poduzetničke zone
- Ostale oblike potpornih institucija.

Poduzetnički centri moraju biti registrirani te služe za stručnu i savjetodavnu pomoć poduzetnicima. Poduzetnički centri se osnivaju u područjima gdje je to potrebno, što znači da mora biti veći broj poduzetnika na određenom području kako bi se mogao registrirati poduzetnički centar.

Prije osnivanja poduzetničkog inkubatora, zajednica mora zadovoljiti preduvjete kao što su postojanje dovoljnog broja poduzetnika kojima bi odgovarao smještaj u inkubatoru, zainteresiranost za takav oblik potpore, podrška lokalne samouprave ili ostalih organizacija koje imaju za cilj podršku poduzetnicima. Poduzetnički inkubatori su namijenjeni malim start up poduzetnicima. Uz tehničku i financijsku pomoć, mali poduzetnici u poduzetničkom inkubatoru imaju privilegiju dobiti i beneficirane uvjete za početak djelatnosti, koji su im omogućeni sve dok se ne osposobe za samostalnu djelatnost.

Tehnološki centri promiču inovacije, nove tehnologije te razvitak inovatorstva. Pomažu tehnološki orijentiranim poduzetnicima u fazi osnivanja i u fazi rasta, u transferu tehnologije, znanja te pružanju raznih savjetodavnih usluga. Pružaju pravnu pomoć i savjete za zaštitu prava industrijskog vlasništva.

Poduzetničkim zonama se omogućuje poduzetnicima dostupnost prostora kojeg možda trenutno nemaju i stvaranje povoljnih uvjeta za rad, korištenje zajedničke infrastrukture te povezivanje poduzetnika smještenih na istom prostoru. Svrha poduzetničkih zona i potpornih institucija je pomoći poduzetnicima pokrenuti i obavljati svoje poduzetničke aktivnosti u standardiziranim uvjetima visoke infrastrukturne opremljenosti te u konkurentnom i

transparentnom sustavu pomoći poticajnim mjerama i olakšicama, kako u fazi početnog investiranja, tako i u fazi proširenja postojećih investicijskih aktivnosti poduzetnika koji posluju unutar poduzetničke infrastrukture. Hrvatska čini značajne napore kako bi putem potpornih institucija pomogla i potaknula poduzetništvo, stvorila povoljnu poduzetničku klimu te osnažila poduzetnike i sektore malih i srednje velikih poduzeća.

Institucije za podršku i razvoj malog gospodarstva mogu se podijeliti na one koje osniva država ili njena tijela te imaju karakter državnih ili javnih službi, te na institucije koje osnivaju pojedinci ili grupe, te one imaju karakter privatnih profitnih ili neprofitnih institucija.

Tablica 2. Broj poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj po županijama

Županija	Poduzetničke zone u županiji	Poduzetničke potporne institucije u županiji
Zagrebačka	17	6
Krapinsko – zagorska županija	18	6
Sisačko – moslavačka županija	20	6
Karlovačka županija	20	3
Varaždinska županija	16	7
Koprivničko – križevačka županija	15	8
Bjelovarsko – bilogorska županija	20	9
Primorsko – goranska županija	14	15
Ličko -senjska županija	12	3
Virovitičko – podravska županija	8	6
Požeško – slavonska županija	6	9
Brodsko – posavska županija	19	6
Zadarska županija	14	8
Osječko – baranjska županija	29	23
Šibensko – kninska županija	9	7
Vukovarsko – srijemska županija	21	12
Splitsko – dalmatinska županija	10	39
Istarska županija	19	10
Dubrovačko – neretvanska županija	11	7
Međimurska županija	30	9
Grad Zagreb	0	34
Ukupno	328	233

Izvor: Izrada autora prema Ministarstvo gospodarstva, JRPI, url

Broj poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj svake godine sve više i više raste. Trenutno ih sveukupno ima 561. Dio spada u poduzetničke zone, a dio u poduzetničke potporne institucije. Prema podacima iz tablice može se vidjeti kako kontinentalni dio Republike Hrvatske ima najviše tijela poduzetničke infrastrukture. Nakon kontinentalnog dijela slijedi Dalmacija i Istra, a najmanje ih ima Kvarner. U kontinentalnom dijelu zemlje uvjerljivo vodi Osječko – baranjska županija. Kontinentalni dio zemlje svake godine se sve više razvija i doprinosi rastu gospodarstva u državi. Iako postoje razlike u određenim županijama države, potiče se sve više ulaganje u strukturu i kvalitetu potpornih institucija među županijama, kako bi mogli što bolje djelovati i poticati svoje poduzetnike da se ne bi stvorila negativna nejednakost između županija.

3.3. Početak poticanja poduzetništva u Republici Hrvatskoj

U samim počecima, Hrvatska je bila zemlja koja ima nedovoljno poticajno okruženje, manjak znanja i iskustva te kao takva nije bila dobra zemlja za razvoj poduzetništva. Unatoč tomu, broj poduzetnika je rastao, a ulazak Hrvatske u Europsku Uniju pomalo ubrzava proces razvitka poduzetništva i u našoj državi. Tako se može vidjeti da je Hrvatsko gospodarstvo obilježeno relativno uspješnim razdobljem u periodu od 2000. do 2008. godine, nažalost krizom koja će potrajati šest godina, od 2009. do 2014. godine, nakon toga spomenutim ubrzanim procesom razvitka pristupanjem Europskoj uniji, te snažnim padom gospodarstva od 2020. godine pandemijom koronavirusa čije posljedice se osjećaju još uvijek, što u malim tako i u velikim poduzećima.

Kako bi se potaknulo poduzetništvo u Republici Hrvatskoj, nastao je prvi poduzetnički inkubator 1991. godine u Sisku, u sklopu Željezare Sisak, pod nazivom „Elicom“, no Domovinski rat nažalost prekida mogućnost sazrijevanja i potpore poticanju poduzetništva. U isto vrijeme lokalna uprava osniva i poduzetnički inkubator u Rijeci, no tek će zaživjeti 1996. godine, kao i Porin koji podupire poduzetnike koji pokreću vlastiti posao. 1992. Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska gospodarska komora osnivaju Croateh d.o.o. kao potporu tehnološkom razvitku malih tvrtki. 1993. privatno se otvara Centar za poduzetništvo d.o.o., a prvi tehnološki park osniva se 1994. godine u sklopu tvrtke Končar kako bi se realizirale ideje njihovih zaposlenika koje u to vrijeme nisu bile realizirane u Končaru. Od 1996. godine, u Zagrebu, Rijeci i Splitu, SR Njemačka osniva tehnološke centre za razvijanje visokotehnoloških

i inovativnih projekata. 1997. uz pomoć Italije, osniva se Bicro – poslovno inovacijski centar Zagreb.

3.4. Poduzetništvo u Republici Hrvatskoj – u brojkama

Poduzetništvo u Republici Hrvatskoj s vremenom počinje rasti i jača njegov potencijal. Veliki dio stanovništva Republike Hrvatske i dalje smatra negativnim otvaranje vlastitog poduzeća i strahuje od samozapošljavanja. Dostupnost informacija i edukacija je velika, no premalo ljudi se želi ohrabriti i pokušati osnovati nešto svoje. Stanovništvo Republike Hrvatske bilježi premalo školovanog kadra za zapošljavanje. Veći broj ljudi završava srednju školu bez nastavka na fakultet što je pokazatelj kako velik broj poduzetnika nema dovoljno stečenog znanja i vještina. Unatoč svemu, pojedinci i dalje pokušavaju ostvariti svoj san i postati sami svoj gazda. Osnivanjem svojeg poduzeća ili osnivanjem poduzeća sa više osoba, poduzetnik mora biti svjestan da mora ispunjavati određene zakone i propise koji su određeni osnutkom određene vrste poduzeća. U Republici Hrvatskoj ima više vrsta poduzeća koja se mogu klasificirati prema veličini u koje se svrstavaju kao mikro, mala, srednja i velika poduzeća, prema resursima kao što su stalna sredstva ili zaposlenici, prema vlasništvu u što spadaju javna poduzeća, privatna poduzeća, mješovita poduzeća, zadruge i drugi, gospodarskoj strukturi kao što je poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo, ugostiteljstvo, turizam i drugo te prema pravnom obliku u što spada dioničko društvo, društvo sa ograničenom odgovornošću, komanditno društvo i javno trgovačko društvo.

Od 2019. godine najveći dio Hrvatskog gospodarstva zauzimaju mala i srednja poduzeća, više od 99 %. Tokom godina dolazi do promjena, prvenstveno zbog krize nastale zbog korona virusa. Tada mnoga mala poduzeća odlaze u stečaj i bivaju neaktivni u svom poslovanju. Prema dostupnim informacijama sa Državnog zavoda za statistiku (DZS, 2023, url) može se vidjeti kako u 2023. godini najviše aktivnih poslovnih subjekata od čak 57 % su bila trgovačka društva, 142.404. Nakon njih se nalaze obrti i samostalna zanimanja, njih aktivnih 92.133. Razne ustanove, udruge i organizacije, njih aktivnih 34.485, te zadruge od 693 aktivnih subjekata.

4. ANALIZA RAZVOJA PODUZETNIŠTVA U VIROVITIČKO – PODRAVSKOJ ŽUPANIJI

Virovitičko – podravska županija nalazi se u kontinentalnom dijelu Republike Hrvatske uz samu granicu sa Mađarskom, na prostoru dodira sa središnjom i istočnom Hrvatskom kao poveznica Slavonije i Podravine. Virovitičko – podravska županija ima od ukupne površine od 2.022,03 km² obradivo 57% površine. Prema obradivim površinama, napose oranicama, Virovitičko – podravska županija je prva u Republici Hrvatskoj. Bogata je šumom, vodom i netaknutom prirodom, te je kao takva idealna za poljoprivredu, šumarstvo i ruralni turizam. U strukturi prihoda gospodarstva Virovitičko – podravske županije dominira drvo – prerađivačka industrija, prehrambena industrija, prerada duhana, industrija nemetala i metaloprerađivačka industrija i poljoprivreda. Kulturna baština, očuvani prirodni potencijal i povijest su najveće turističke atrakcije u županiji. Županija bilježi 1.330 poduzetnika koji su zaslužni za zaposlene diljem županije i za ostvarivanje sve većih prihoda. Svake godine bilježi se porast novonastalih poduzeća, OPG-a i drugih. Velika većina svoju hrabrost i snagu pronalazi kroz razne poticajne mjere i subvencije koje županija nudi u suradnji sa institucijama koje su osnovane zbog pomoći i provedbe projekata.

U Virovitičko – podravskoj županiji prema dostupnim informacijama sa Financijske agencije (Fina, 2023, url), vidljivo je da županija raspolaže sa 1.330 poduzetnika. Njihov ukupni ostvareni prihod u 2023. godini iznosio je 926,9 milijuna eura te je bilo zaposleno 9.353 osobe. Može se vidjeti da je potražnja za radnom snagom sve veća i veća i svake godine se zaposli sve više osoba. Taj podatak pokazuje da se u cijeloj županiji polagano otvaraju nova poduzeća ili se proširuju postojeća te tako stvaraju sve više radnih mjesta. Prema broju poduzetnika, zaposlenih te ostvarenih prihoda Virovitičko – podravska županija nalazi se na 19. mjestu u Hrvatskoj.

Tablica 3. Ukupni prihodi poduzetnika najvećih gradova u Virovitičko – podravskoj županiji

Grad	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih	Ukupni prihodi
Virovitica	483	3.652	348.079
Slatina	236	1.516	168.703
Pitomača	190	1.160	109.557
Orahovica	83	876	57.258
Suhopolje	74	330	50.110

Izvor: Fina, url

4.1. Poticanje poduzetništva u Virovitičko – podravskoj županiji

Kao pomoć poduzetnicima, u Virovitičko – podravskoj županiji su osnovani programi i projekti koji su fokusirani na izgradnju poduzetničke klime, izobrazbu poduzetnika, stručnu pomoć, tehnološki razvoj, poticanje ciljanih skupina te stvaranje pozitivne poduzetničke klime. Virovitičko – podravska županija je druga županija u Hrvatskoj po izdvajanju sredstava za obrtnike kroz vlastiti proračun te druga po povlačenju sredstava iz Europske Unije. Sustavno brine o poticanju razvoja malog i srednjeg poduzetništva kako bi unaprijedili i utjecali na razvoj kvalitetnog i konkurentnog gospodarskog okruženja. Svaka županija sama odabire način na koji će poticati svoje stanovništvo, tako Virovitičko – podravska županija kroz određene institucije pomaže poduzetnicima najviše putem EU fondova. Neke od tih institucija su: Razvojna agencija Vidra, VTA razvojna agencija, Mreža poduzetničkih inkubatora, Panonski drveni centar kompetencije te Tehnološko – inovacijski centar.

Razvojna agencija Vidra je agencija za regionalni razvoj Virovitičko – podravske županije i javna je ustanova koja je nastala 2008. godine, a njen vlasnik i osnivač je Virovitičko – podravska županija. Usmjerena je na pomoć i uključivanje u pripremu i provedbu projekata širih interesa. Centralno je mjesto za informiranje o bespovratnim sredstvima Europske Unije i nacionalnim sredstvima financiranja. Ciljevi razvojne agencije su poboljšanje i povećanje životnog standarda za sve građane Virovitičko – podravske županije te uključivanjem u izradu i implementaciju projekata širih interesa u Kontinentalnoj Hrvatskoj.

VTA razvojna agencija razlikuje se od razvojne agencije Vidra u tome što je njen osnivač i vlasnik Grad Virovitica. To je prva lokalna agencija u Republici Hrvatskoj registrirana kao ustanova. Također, kao i razvojna agencija Vidra, VTA je usmjerena na pomoć i uključivanje u pripremu i provedbu projekata širih interesa, no osim toga, u njenu djelatnost se dodaje i pisanje i pripremanje projekata za ustanove i poduzeća kojima je osnivač Grad Virovitica kao i za organizacije civilnog društva koje djeluju na području grada Virovitice. VTA nema izravan utjecaj na poticanje poduzetništva u vidu mjera, ali poduzetnicima osigurava pomoć prilikom otvaranja novog poduzeća.

Mreža poduzetničkih inkubatora je pomoć poduzetnicima u vidu opremljenih prostora, korištenje usluge virtualnog stanara inkubatora, konferencijske dvorane, coworking prostora, kreativnog i multimedijskog prostora te prostora za šivanje i krojenje. Nastoje osigurati povoljne uvjete za razvoj poduzetnika na području Virovitičko – podravske županije te uz

poticaj za osnivanje vlastitog poduzeća pružaju i subvencionirani najam, korištenje savjetodavnih usluga, poslovnog plana i investicijske studije te izradu projektnih prijedloga za otvaranje natječaja. U Virovitičko – podravskoj županiji je mreža poduzetničkih inkubatora gdje se spajaju Virovitica, Orahovica, Pitomača/Kladare i Slatina.

Panonski drveni centar kompetencija je poveznica između znanstvenika, lokalne zajednice i industrije koji ima kao svrhu razvoj inovativnih proizvoda od drva i pružanja usluga poduzetnicima iz drveno – prerađivačkog sektora. Cilj im je podizanje kompetentnosti i konkurentnosti malih i srednjih proizvođača drveno – prerađivačkog sektora kroz pružanje usluga kao što su: izrada dizajna proizvoda, istraživanje i razvoj proizvoda, marketinška podrška pri plasiranju proizvoda, fotografiranje, transfer tehnologija i inovacija, organizacija skupova, prezentacije i sl., umrežavanje i povezivanje poduzetnika. Prednost daju proizvodima koji su inovativni i do sada nisu viđeni.

Tehnološko inovacijski centar Virovitica je centar koji za cilj ima uspostaviti istraživačku infrastrukturu za znanstveno područje biotehničkih znanosti. Predstavlja spoj znanosti i poljoprivrede. Žele unaprijediti poljoprivrednu proizvodnju te proizvodnju prehrambenih proizvoda za kulture koje su specifične za područje Virovitičko – podravske županije i Slavonije. Pružaju sigurnost i pomoć u poslovanju potencijalnim poduzetnicima te ih na taj način motiviraju na otvaranje vlastitog poslovanja.

Kao još jednu instituciju za poticanje osoba na otvaranje vlastitog poduzeća u Virovitičko – podravskoj županiji, ali i u Republici Hrvatskoj možemo svrstati i Hrvatski zavod za zapošljavanje sa potporom za samozapošljavanje. Hrvatski zavod za zapošljavanje je jedna od javnih ustanova u vlasništvu Republike Hrvatske koja ima ključnu ulogu u reguliranju ponude i potražnje na tržištu rada. Posrednici su na tržištu rada s ciljem osiguranja potrebne radne snage, postizanja pune nezaposlenosti, te ostvarivanja prava prilikom nezaposlenosti. Hrvatski zavod za zapošljavanje svojom potporom za samozapošljavanje pruža financijsku potporu nezaposlenim osobama koje su prijavljene u evidenciju nezaposlenih osoba, a spremne su za osnivanje i započinjanje poslovnog subjekta u obliku obrta, trgovačkog društva, samostalne djelatnosti i ustanove. Potpora je male vrijednosti i nema obilježja državne potpore za zapošljavanje i usklađena je sa Uredbom o potporama male vrijednosti.

4.2. Primjer analize razvoja poduzetništva na tvrtki Brana d.o.o.

Primjer analize razvoja poduzetništva na tvrtki Brana d.o.o. provedeno je na temelju intervjua sa zaposlenicima i voditeljima tvrtke. Kroz intervju se želi saznati povijest jedne od uspješnijih tvrtki u Virovitičko – podravskoj županiji te njene mogućnosti i ulazak u svijet subvencija i potpora. Na njenom primjeru želi se pokazati drugim poduzetnicima kako se uz pomoć određenih mjera Europske Unije može kvalitetno poboljšati svoju proizvodnju i proizvode te se popeti na sam vrh velikih tvrtki.

Pitanje 1

Možete li reći nešto više o tvrtki Brana do.o. ?

Brana d.o.o. je osnovana kao vodoprivredno poduzeće davne 1953. godine. Kroz svoj životni vijek prošla je kroz mnogo teških razdoblja od koje su najveće bile Domovinski rat i korona virus. Tvrtka Brana uspješno je privatizirana. U većinskom je vlasništvu dioničara. Dugovječnost tvrtke rezultat je napornog rada, dobrih poslovnih odnosa te sudjelovanje u mnogim projektima. Tvrtka posjeduje vlastitu mehanizaciju i opremu za sve vrste građevinskih radova od hidromelioracije, izgradnje komunalne infrastrukture pa do izgradnje složenih objekata poput škola, sportskih dvorana, pročišćavanja otpadnih voda i slično. Brana d.o.o. nastoji povećati razinu konkurentnosti svojih poslova i učvrstiti poziciju jedne od važnijih regionalnih tvrtki u građevinarstvu.

Pitanje 2

Koje licence posjeduje Brana d.o.o. te koje su njene osnovne djelatnosti?

Brana d.o.o. posjeduje građevinsku licencu IV kategorije, a ima suglasnost za izvođenje pojedinih radova iz I, II, III i IV kategorije (konstrukcije zgrada, izgradnje kolnika, željeznica, tunela, hidro radova, zemljanih radova, radova rušenja, geotehničkih radova, uređenja okoliša, radovi u završnoj gradnji).

Osnovne djelatnosti tvrtke Brana d.o.o. su:

- Građevinarstvo
- Poljoprivreda
- Energetika.

Pitanje 3

Koje sve poslove obuhvaća građevinski dio Brane d.o.o. ?

Građevinarstvo u tvrtki Brana d.o.o. predstavlja najveći udjel u poslovanju. Tvrtka je i osnovana kao građevinska firma. Osposobljena je za obavljanje radova iz vodnog gospodarstva reguliranih Zakonom o vodama (»Narodne novine«, br. 66/19. i 84/21), hidrotehničke gradnje, visokogradnje i niskogradnje, te održavanje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina.

Hidrotehnička gradnja obuhvaća sve poslove građenja i održavanja vodoopskrbnih, kanalizacijskih i vodoprivrednih objekata. Općenito hidro - tehnika sudjeluje u upravljanju vodnim resursima. U hidrotehničku gradnju spadaju: hidrotehničke melioracije i hidrotehničke regulacije, hidrotehničke građevine i iskorištavanje vodnih snaga uz vođenje računa o zaštiti okoliša. Tvrtka također izgrađuje sustave vodoopskrbe i odvodnje.

Brana d.o.o. je prisutna u svim vrstama radova niskogradnje. U radovima niskogradnje tvrtka je prisutna u izgradnji infrastrukturnih objekata kao i radovima odvodnje.

Tvrtka svojom specijaliziranom mehanizacijom i obučanim kadrom kosi i održava urednim kanale i nasipe. Sudjeluje na projektima šticečenja vodnog područja od velikih voda izgradnjom i održavanjem obodnih kanala, obrambenih nasipa, i crpnih stanica odnosno svih objekata i radova gospodarske hidrotehnike.

Dugogodišnje iskustvo koje su kao tvrtka skupili na gradilištima, koriste kao podlogu za uspješno i kvalitetno izvođenje svih radova iz hidrotehničke gradnje, visokogradnje i niskogradnje te održavanje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina.

Neki od velikih projekata koje je tvrtka Brana odrađivala zajedno sa još građevinskih tvrtki je sudjelovanje u izgradnji Strukovne škole u Virovitici, Sportska dvorana u Gornjem Bazju, Trg COOR u Virovitici, most na Županijskom kanalu u Kapincima, nadvožnjak na Virovitičkoj obilaznici, kanalizacije od Virovitice do Bjelovara i drugi.

Slika 3. Radovi na izgradnji nasipa

Izvor: Brana d.o.o. Virovitica, url

Slika 4. Strukovna škola u Virovitici

Izvor: Brana d.o.o. Virovitica, url

Pitanje 4

Građevinarstvo obuhvaća veći dio tvrtke, no što je sa poljoprivredom?

Građevinarstvo je glavna djelatnost ove tvrtke koja se nalazi među najuspješnijim tvrtkama u Virovitičko – podravskoj županiji, no ne smije se zanemariti ni sektor poljoprivrede u kojem se najviše vidi i osjeti na koji način i kojim potporama država i ulazak u Europsku Uniju potiče rast i razvoj. Sektor poljoprivrede u Brani d.o.o. osim uspješne ULO hladnjače za voće i povrće, kapaciteta skladištenja 2.000 tona i 12 odvojenih komora, koja je izgrađena 2005. godine te posjedovanje i linije za sortiranje voća i povrća i ostalu opremu za prihvat i pakiranje i otpremu robe, može se pohvaliti i sa proizvodnom halom za proizvodnju sokova od voća i

povrća koja je realizirana dijelom iz Europske Unije - Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj 2014. -2020. godine, programa prema Mjeri 4.2 „Potpora za ulaganje u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda“.

Pitanje 5

Uputite nas malo više u Mjeru 4.2 „Potpora za ulaganje u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda“.

Intenzitet potpore iznosi 50%, dok udio sufinanciranja 85% Europska unija, a 15% Republika Hrvatska. U ovom slučaju bilo je ulaganje u rekonstrukciju i opremanje postojeće proizvodne hale u proizvodnu halu za preradu voća i povrća. Proizvodnja prirodnog soka nakon dobivenih potpora krenula je samo ulaznim tokom i počinje biti prepoznatljiva kako u Virovitičko – podravskoj županiji, tako i u ostalim županijama lijepe naše. Pakiranjem sokova u bočice od 0,2 L, počinje veliki interes ugostitelja i hotelijera, a pakiranjem „bag in box“ od 3L, 5L, 10L i 20L velikih trgovačkih centara kao što je Kaufland Hrvatska. Bez potpore koju je omogućila Europska Unija i Republika Hrvatska, ništa od ovoga ne bi bilo moguće.

Slika 5. Proizvodna hala za preradu voća i povrća

Izvor: Brana d.o.o. Virovitica, url

Pitanje 6

Da li je to jedina potpora koju je tvrtka Brana imala priliku dobiti?

Poljoprivredni dio Brane d.o.o. hrabro se je odlučio i na izgradnju 30 plastenika ukupne površine 12.000 m² u kojima je planirana sadnja raznog povrća prema potrebama tržišta. U suradnji sa Vidrom, Agencijom za regionalni razvoj Virovitičko – podravske županije, aplicirana su dva projekta u EPFRR programu prema Mjeri 4.1.1. Rekonstruiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava. Prvi projekt je podizanje nasada jabuke ukupne površine 10 ha, a drugi izgradnja 20.000 m² moderno opremljenih plastenika za proizvodnju povrća. Dobivenim mjerama Brana d.o.o. otvorila je mogućnost zapošljavanja mnogo radne snage te tako doprinijela smanjenju nezaposlenosti u županiji. Također, poticajem za zapošljavanjem na neodređeno, mladih ispod navršениh 30 godina života, država omogućuje poslodavcu oslobađanje od plaćanja doprinosa na plaću u razdoblju od 5 godina što je također utjecalo na smanjenje nezaposlenosti i „vjetar u leđa“ kako Brani, tako i drugim tvrtkama da sve više zapošljavaju mlade ljude.

Slika 6. Plastenici tvrtke Brana d.o.o.

Izvor: Brana d.o.o. Virovitica, url

Osim poticaja i dobivenih investicija od Europske Unije, ističe se i ulaganje u nasad lijeske pod ekološkim nadzorom od ukupne površine od 55 ha, sa mogućnošću širenja na 80 ha. Poticaji za eko proizvođače su viši od onih koji nisu eko proizvodnja, kako bi se potaknula

zaštita okoliša i klime, visoka razina biološke raznolikosti, očuvanje prirodnih resursa, za dobrobit životinja i ostale dobrobiti eko proizvodnje. Agencija za plaćanja poticajima potiče proizvođače i pokušava na taj način doprinijeti zdravijoj i ekološki prihvatljivoj proizvodnji.

Mogućnosti, perspektive i izazovi razvoja poduzetništva u Virovitičko – podravskoj županiji su vrlo dobri i mogućnost uspjeha je visoka. Virovitičko – podravska županija je druga u Republici Hrvatskoj po povlačenju sredstava iz Europske Unije te na taj način potiče cjelokupno stanovništvo, male i velike poduzetnike, obrtnike, OPG-ove i druge, da se uključe i iskoriste pogodnosti koje im nudi Europska Unija kako bi poboljšali svoje uvjete poslovanja i stvorili si bolju budućnost. Najvažniji gospodarsko – poduzetnički projekti Virovitičko – podravske županije kao što su Vidra, Poduzetnički inkubator, Veleučilište u Virovitici, Kurija Janković u Suhopolju, Dravska priča, Tehnološko – inovacijski centar i drugi, zaslužni su za dobitak nagrade koja se dodjeljuje najboljim javnim institucijama s izvršnim ovlaštenjima za poticanje poduzetništva pod nazivom GlobalLocal. Perspektiva za razvoj poduzetništva u toj županiji i samom gradu Virovitici je jako dobra, jer i sam grad programom olakšica i poticaja razvoja gospodarstva želi privući investitore na području grada, stvoriti uvijete za nova radna mjesta, razviti gospodarske zone. Poticajne mjere se odnose na povoljnije uvijete kreditiranja, davanja jamstva za kredite, davanje u zakup nekretnina i površina pod vlasništvom Republike Hrvatske uz određene pogodnosti, pružanje besplatne stručne i savjetodavne pomoći, organiziranje različitih predavanja, davanje potpora za zapošljavanje, potpore za sudjelovanje na međunarodnim sajmovima i slično. Cilj je oživjeti gospodarstvo i povećati životni standard građana.

5. ZAKLJUČAK

Tema ovog završnog rada je Razvoj poduzetništva u Virovitičko – podravskoj županiji. Kroz rad je opisana tematika od nastanka poduzetništva i poduzetnika do danas te potkrijepljeno na primjeru jedne tvrtke kako pozitivno poduzetništvo i njegove institucije mogu djelovati. Može se reći da poduzetništvo postoji oduvijek i stalno je prisutno među ljudima. Ako se misli da poneki nikad nisu bili poduzetnici, prevarili bih se. Svaka robna razmjena koju učine sa svojom obitelji, susjedima i slično, početak je malenog poduzetništva kojeg nisu ni svjesni. Svaka usluga koja zahtjeva protuuslugu, također je jedna vrsta poduzetništva jer svojom uslugom dobivaju nešto što im možda u tom trenutku treba. Upornost, spremnost na rizik i sposobnost prilagođavanja, znanje i samopouzdanje mogu poduzetnika dovesti do cilja, no ponekad, i neuspjeh je neizostavan dio procesa do postanka pravog poduzetnika. Na primjeru tvrtke Brana d.o.o. i Virovitičko – podravske županije može se vidjeti koliko važnu ulogu u uspjehu i razvoju donose i potporne institucije s kojima u suradnji mogu se dobiti razne vrste poticaja i sredstava kojima se može lakše započeti posao ili postojeći posao podići na veću razinu. Temelj za većinu uspješnih tvrtki nalazi se u povlačenju sredstava iz europskih fondova. Projekti, zgrade financirane od strane EU, savjetodavna i stručna pomoć, različiti poticaji za zapošljavanje, podrška prilikom razvoja, plasiranje proizvoda na tržište i mogućnost razvitka uvelike pomažu poduzetnicima da opstanu i prošire svoje poslovanje. Također, stvaraju se dobri uvjeti za ostanak stanovništva u svojim rodnim mjestima te se sprječava iseljavanje, ostaje mlada radna snaga, privlače se domaći i strani investitori na područje županije te se potiče građevinski sektor.

6. LITERATURA

KNJIGE

1. Bolfek, B.; Sigurnjak, L. (2011) *Poduzetništvo*. Slavonski Brod: Veleučilište
2. Buble, M.; Kružić, D. (2006) *Poduzetništvo realnost sadašnjosti i izazov budućnosti*. Zagreb: RRiF Plus
3. Družić, I.; Sirotković, J. (2002) *Uvod u Hrvatsko gospodarstvo*. Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Politička kultura Zagreb
4. Horvat, I. (1996) *Informativni vodić Virovitičko – podravske županije*. Virovitica: Županija Virovitičko – podravska
5. Morris, M. H.; Kuratko, D. F.; Covin, J. G. (2008) *Corporate entrepreneurship and innovation*, 2nd edition. Mason, Ohio: Thomson South – Western
6. Sikavica, P.; Novak, M. (1999) *Poslovna organizacija*. Zagreb: Informator
7. Škrtić, M. (2006) *Poduzetništvo*. Zagreb: Sinergija nakladništvo d.o.o.
8. Škrtić, M.; Mikić, M. (2011) *Poduzetništvo*. Zagreb: Sinergija nakladništvo d.o.o.
9. Štavlić, K. (2018) *Mikro poduzetništvo – resursi, potencijali i uspješnost*. Požega: Veleučilište u Požegi

INTERNET STRANICE

1. Brana d.o.o. URL: <https://brana.hr/> [pristup stranici: 01.09.2024.]
2. Cepor URL: <https://cepor.hr/> [pristup stranici: 04.09.2024.]
3. Državni zavod za statistiku URL: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58271/> [pristup stranici: 04.09.2024.]
4. Grad Virovitica URL: <https://www.virovitica.hr/> [pristup stranici: 01.09.2024.]
5. Hrvatska gospodarska komora URL: <https://hgk.hr/zupanijska-komora-virovitica/gospodarski-profil-zupanije/> [pristup stranici: 04.09.2024.]
6. Ministarstvo gospodarstva, Jedinствeni registar poduzetničke infrastrukture (JRPI) URL: <http://reg.mingo.hr/pi/public/#> [pristup stranici: 01.08.2024.]
7. Poduzetnički inkubator Virovitica URL: <https://inkubatorivpz.hr/> [pristup stranici: 20.08.2024.]

8. Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske URL: https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/STRATEGIJA_REGIONALNOG_RAZVOJA.pdf [pristup stranici: 01.03.2024.]
9. Tehnološko inovacijski centar Virovitica URL: <https://ticvt.hr/> [pristup stranici: 20.08.2024.]
10. Vidra URL: <https://ravidra.hr/> [pristup stranici: 20.08.2024.]
11. Virovitičko – podravska županija URL: <https://vpz.hr/wp-content/uploads/2012/11/ZRS-VPZ-do-kraja-2020.pdf> [pristup stranici: 04.09.2024.]
12. Zakoni Republike Hrvatske URL: <https://www.zakon.hr/z/652/Zakon-o-unapre%C4%91enju-poduzetni%C4%8Dke-infrastrukture> [pristup stranici: 01.09.2024.]
13. Župan.hr URL: <https://zupan.hr/home-glavna-vijest/raste-broj-obrtnika-i-pomoc-kroz-zupanijske-potpore-najvise-izdvajaju-krapinsko-zagorska-i-viroviticko-podravska-zupanija/> [pristup stranici: 25.01.2024.]

Popis tablica

Tablica 1. Institucionalni nositelji aktivnosti razvoja poduzetništva i malog gospodarstva u Hrvatskoj	13
Tablica 2. Broj poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj po županijama	15
Tablica 3. Ukupni prihodi poduzetnika najvećih gradova u Virovitičko – podravskoj županiji	18

Popis slika

Slika 1. Vrste poduzetnika prema fazi razvoja poduzeća.....	7
Slika 2. Tipovi poduzetnika	8
Slika 3. Radovi na izgradnji nasipa.....	23
Slika 4. Strukovna škola u Virovitici	23
Slika 5. Proizvodna hala za preradu voća i povrća	24
Slika 6. Plastenici tvrtke Brana d.o.o.	25

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, **Marina Prister Obrovac**, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog/diplomskog rada pod naslovom: **Razvoj poduzetništva u Virovitičko – podravskoj županiji** te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, 11.09.2024.

Potpis studenta

Marina Prister Obrovac

Marina Prister Obrovac